

УДК 373.3/.5.091.12.011.3-051:796]:502.131.1

Цигура Галина

ORCID 0000-0002-2998-7537  
ResearcherID AAC-3508-2019  
Scopus-Author ID 58672752900

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент,  
завідувач кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту,  
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка  
(м. Чернігів, Україна) E-mail: zygura.g@ukr.net

## ІНТЕГРАЦІЯ ТЕМАТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПРАКТИКУ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті акцентовано увагу на тому, що освіта і спорт є основними рушійними силами сталого розвитку сучасного суспільства. Освіта для сталого розвитку покликана формувати сучасне суспільство з таким мисленням і світоглядом, які здатні забезпечити екологічну цілісність, економічну стабільність та соціальний добробут у житті наступних поколінь. Освітня і спортивна галузь розвинених країн світу накопичила істотний досвід з питань діяльності в інтересах сталого розвитку. Підготовка усіх педагогічних працівників до освітньої діяльності для сталого розвитку повинна бути обов'язковою.

У Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка студентам пропонується курс за вибором «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті», опановуючи який майбутні фахівці готуються до освітньої діяльності для сталого розвитку під час проведення уроків з фізичної культури, фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів.

**Мета роботи:** представити основні кроки інтеграції тематики сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури.

**Методологія.** Роботу виконано на основі системного, компетентнісного та ціннісного підходів. Використано загальнологічні методи аналізу, систематизації й узагальнення інформації.

**Наукова новизна** полягає у представленні алгоритму інтеграції тематики сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури.

**Висновки:** основними кроками інтеграції тематики сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури є: ознайомлення з поняттям та Цілями сталого розвитку; опрацювання навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів з метою виявлення питань сталості відповідно до вікових категорій учнів; опрацювання наявних методичних матеріалів з питань сталості для вчителів, зокрема навчально-методичного комплексу «Зелений пакет»; опрацювання досвіду активностей спортивної галузі розвинених країн світу щодо питань сталості; опрацювання календарів екологічних та соціальних дат; складання плану освітньої роботи з питань сталого розвитку; підбір відповідного матеріалу з обраних тем сталого розвитку; включення інформації з обраних тем сталості в зміст рухливих ігор, естафет та інших активностей; підготовка дидактичних матеріалів з питань сталого розвитку.

**Ключові слова:** майбутній фахівець фізичної культури і спорту, учитель, освіта для сталого розвитку, цілі сталого розвитку, методика.

**Постановка проблеми.** Україна підтримала курс на сталий розвиток у 1992 році під час Всесвітнього Саміту з питань навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро. Проте зі стратегією сталого розвитку так і не визначилась, як це зробили більшість країн Євросоюзу [7, 12]. Після підписання «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» у 2014 році, становлення України на шлях сталого розвитку стало ще більш нагальним. Адже інтеграція України в європейський простір вимагає певних досягнень у різних сферах, які безпосередньо стосуються сталого розвитку. Це зокрема сфери: соціального захисту, медицини, екології, економіки, енергетики, транспорту, безпеки та багатьох інших, серед яких важливе місце належить освіті. Саме освіта для сталого розвитку, запроваджена в країнах ЄС та інших розвинених країнах, сприяє формуванню нового мислення людини, коли вона здатна прийняти європейські цінності; надає відповідні знання і навички, які сприяють формуванню свідомого суспільства з таким світоглядом, який робить можливим соціально бажаний, економічно життєздатний та екологічно збалансований розвиток людства.

У березні 2005 р. Європейська Економічна Комісія (ЄЕК) при ООН прийняла документ «Стратегія ЄЕК ООН для освіти в інтересах сталого розвитку» (Вільнюс, 2005), в якому зазначено, що освіта для сталого розвитку повинна здійснюватися протягом всього життя людини, бути обов'язковою частиною процесу загальної освіти та бути включена у навчальні програми й освітні стандарти на усіх рівнях здобуття освіти. У 2020 році Міністри, відповідальні за вищу освіту в країнах Європейського простору вищої освіти, прийняли Римське комюніке, в якому наголошується, що вища освіта має ключову роль у досягненні Цілей сталого розвитку, та фокусується увага на підготовці усіх студентів, незалежно від галузі знань й освітньої програми, до діяльності, яка сприяє досягненню глобальних цілей сталого розвитку. Проте в Україні освіта для сталого розвитку впроваджується надзвичайно повільно і на жаль, не сприймається багатьма освітніми установами як обов'язкова.

Зважаючи на існування нормативно-правових підстав для здійснення освітньої діяльності в інтересах сталого розвитку України, якими є закон України «Про освіту» від 1997 р. та ряд інших документів – наприклад, Стандарти вищої освіти України підготовки бакалаврів педагогічних спеціальностей, підготовка вчителів до діяльності для сталого розвитку повинна бути в Україні обов'язковою.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Історично склалося, що фахівці фізичної культури і спорту мало асоціюють свою професійну діяльність з природою [13] та іншими питаннями сталості [19]. Попри це, з 1994 року спортивна галузь доєдналася до реалізації стратегії сталого розвитку і трактувалося це на той час як екологізація усіх заходів та встановлення екологічних критеріїв щодо проведення Олімпійських ігор. Після Декади освіти для сталого розвитку все більше фахівців почали розглядати можливість реалізації освіти для сталого розвитку учителями фізичної культури під час їхньої професійної діяльності [16; 17]. Більше досліджень з цього питання з'явилося після визнання спорту одним з чинників сприяння сталому розвитку у 2018 році [12; 15], коли науковці почали розглядати можливість реалізації цілей сталого розвитку завдяки діяльності фахівців фізичної культури і спорту. З 2018 р. по 2023 р. спортивною галуззю розвинених країн накопичено значний досвід у вирішенні найрізноманітніших питань сталого розвитку [10].

В Україні освітня діяльність фахівців фізичної культури і спорту з питань сталого розвитку висвітлюється мало [3; 20]. Більше українські фахівці орієнтовані на рух «Спорт заради розвитку», тобто зосереджуються традиційно на фізичному розвитку молоді, частково звертаючи увагу на спорт «як інструмент зміни поведінки особистості в соціумі» [9]. Тоді як освіта для сталого розвитку передбачає розгляд широкого спектра питань сталості, серед яких багато екологічних питань, а також є питання економічного та соціального характеру. Тому надзвичайно актуальним для майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є вивчення сутності сталого розвитку, його цілей та навчання методики пошуку та підбору тематик сталого розвитку для впровадження у професійну діяльність.

**Мета статті** – представити основні кроки інтеграції тематики сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури.

**Процедура дослідження.** Використовували методи аналізу, систематизації та узагальнення інформації. Опрацьовували наукову, навчальну та методичну літературу, матеріали інтернет-видань, офіційних інтернет-сторінок освітніх та спортивних організацій з питань: впровадження освіти в інтересах сталого розвитку в практику педагогічних працівників; діяльності спортивних організацій розвинених країн світу для реалізації цілей сталого розвитку та формування навичок сталості.

**Виклад основного матеріалу.** В Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка викладається курс за вибором «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті», опановуючи який майбутні фахівці фізичної культури і спорту готуються до освітньої діяльності для сталого розвитку під час проведення уроків з фізичної культури, фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів. Під час навчання студентів, перш за все звертаємо увагу на те, що задача учителя фізичної культури не просто дати учням уявлення про «сталий розвиток» як абстрактне поняття.

Інтегруючи питання сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури, головне – наповнити поняття «сталий розвиток» змістом, розглядаючи глобальні проблеми людства та шляхи їх подолання. Для цього рекомендуємо звернутися до Цілей сталого розвитку та детально опрацювати їх сутність [2]. У одній з наших попередніх робіт представлено, як тематика усіх 17 цілей сталого розвитку може бути висвітлена вчителем фізичної культури під час роботи з молоддю [18].

Наступним орієнтиром для підбору та інтеграції тематики з питань сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури є навчальні програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. Під час їх перегляду важливо виявити питання сталості. Проаналізувавши ці навчальні програми було з'ясовано, що серед змісту навчального матеріалу, який учитель фізичної культури повинен висвітлити учням протягом 5-9 років навчання у блоці «Теоретико-методичні знання» наявні такі питання сталості: загальна характеристика здорового способу життя; правила гігієни та санітарії під час занять фізичною культурою; шкідливі звички та їх вплив на здоров'я людини; Олімпійські ігри сучасності; основні цінності олімпізму; Олімпійська Україна; основи раціонального харчування; правила поведінки під час занять плаванням у басейнах та водоймищах; правила безпеки на уроках і під час позакласних фізкультурних занять.

У навчальній програмі з фізичної культури для 10-11 класів більше уваги надається таким питанням: фізичний розвиток і функціональний стан організму, фізична підготовленість та методика виконання фізичних вправ та рухливих ігор; Паралімпійські ігри, фізична культура у сім'ї, вплив занять фізичними вправами на гармонійний розвиток майбутньої матері, олімпійська філософія та здоровий спосіб життя, організація та проведення змагань з учнями молодших класів [5].

На нашу думку, в межах цих тем цілком можна розкривати найрізноманітніші аспекти сталого розвитку – екологічні, соціальні, економічні; головне – це бажання і готовність викладача працювати в цьому напрямі.

Наприклад, взявши за основу тему «Загальна характеристика здорового способу життя», можна не просто нагадати учням основні складові здорового способу життя, що є найбільш зрозумілим для фахівців фізичної культури і спорту. Цю тему можна використати як орієнтир для сприяння реалізації багатьох цілей сталого розвитку, якщо згадати всі складові здорового способу життя: рухливий спосіб життя (Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя); здорове та раціональне харчування (Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства, Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя, Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво); чиста питна вода та особиста гігієна (Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови); дотримання режиму дня та відсутність шкідливих звичок (Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя); позитивні емоції (Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя, Ціль 5. Гендерна рівність, Ціль 10. Скорочення нерівності, Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути); якісний стан навколишнього середовища (Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура, Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад, Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво, Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату, Ціль 14. Збереження морських ресурсів, Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші) тощо. Зрозуміло, що Ціль 4. Якісна освіта, буде реалізуватися під час освітньої діяльності на уроці з будь-якої теми.

Особливо об'ємною за змістом є така складова здорового способу життя як «якісний стан навколишнього середовища». Вона буде включати інформацію щодо таких тем навчальної програми з фізичної культури, як: правила поведінки під час занять плаванням у басейнах та водоймищах, правила безпеки на уроках і під час позакласних фізкультурних занять; а також може включати дуже багато питань, серед яких, наприклад:

– чисте повітря – учитель фізичної культури повинен пояснити дітям, що від якості повітря залежить якість занять фізичними вправами на вулиці, що небезпечно кататися на велосипедах поблизу автотрас та займатися фізичними вправами поблизу проїжджої частини, адже є небезпека потрапляння в організм великої кількості вихлопних газів автомобілів, які є дуже токсичними; або якщо в повітрі присутній запах смогу; повітря може бути небезпечним і в приміщенні – якщо є запах лаку чи фарби (що у нас часто буває після ремонту спортивних залів), якщо є нові меблі (вони випаровують велику кількість летких речовин, небезпечних для здоров'я) або приміщення має яскравий запах хімічного освіжувача повітря, то в таких приміщеннях заняття фізкультурою неприпустимі (є окрема Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату);

– чиста вода – тут має значення і питна вода, яка повинна бути належним чином очищена, і вода басейнів, з її хімічними домішками, та природних водойм, яка влітку використовується дітьми для активного відпочинку (в сучасних умовах природні водойми України мають як хімічне, так і біологічне (бактеріальне та вірусне) забруднення);

– чисті ґрунти – здається, що тема опосередкована, але вона може бути розвинена з позиції екологічної безпеки продуктів харчування, адже вони можуть містити небезпечні для здоров'я хімічні речовини, які вносять у ґрунт під час вирощування рослинної продукції, або якими обробляють фрукти і овочі для їх кращого зберігання (особливо, якщо вони транспортуються на великі відстані). Чисті ґрунти забезпечують чисте повітря і чисті водойми – тобто тут цілком можна показувати взаємозв'язок і взаємозалежність стану здоров'я людини, яка займається фізичною культурою і усіх елементів неживої природи;

– біологічні об'єкти природи – важлива тема для обговорення з дітьми, адже під час занять на вулиці, у парках, під час походів учні можуть контактувати з найрізноманітнішими представниками флори і фауни, серед яких є отруйні і небезпечні, про що вони повинні бути попереджені і обізнані.

І кожному з цих питань можна присвячувати окремий урок, адже фізична культура і довілля – це єдине ціле, займаючись фізичною культурою та спортом завжди потрібно оцінювати стан навколишнього середовища, оскільки вчені все частіше доводять негативний вплив забруднень на організм людини під час активних занять фізичною культурою і спортом [11; 14].

Іншим прикладом є тема «Олімпійських ігор», де можна висвітлювати не тільки інформацію про «основні цінності олімпізму» (які є також цінностями сталості), «Україну Олімпійську», а й говорити про надзвичайно масштабний Олімпійський рух в інтересах сталого розвитку, початком якого можна вважати 1994 рік, коли відбулася перша «зелена» Олімпіада в норвезькому Ліллекхаммері. Безпосередньо, це може бути інформація про: Зелені Олімпійські ігри, Олімпійський ліс, Програму ООН «Спорт для клімату», діяльність Міжнародного олімпійського комітету для сталого розвитку, діяльність Європейського національного олімпійського комітету для сталого розвитку. Тема «Паралімпійських

ігор» взагалі є унікальною, адже зачіпає таку глобальну проблему як соціальна справедливість – у спорті, навчанні, спілкуванні, житті.

Загалом, тематика сталого розвитку, яка може висвітлюватись вчителем фізичної культури може бути найрізноманітнішою, все залежить від бажання фахівця та віку учнів, головне – пам'ятати про три складові сталого розвитку: екологічну, соціальну та економічну, які повинні розглядатися одночасно.

Визначитись із темами сталості, які варто висвітлювати для учнів того чи іншого віку можуть допомогти відповідні методичні розробки [4; 6]. Незважаючи на те, що вони створені для використання учителями-біологами, це хороший орієнтир для кожного учителя-предметника і вчителя фізичної культури зокрема.

Так, мультимедійний навчально-методичний комплекс «Зелений пакет» було розроблено Регіональним екологічним центром для Центральної та Східної Європи у співпраці із низкою фахівців у галузі освіти і охорони довкілля та за ініціативи та фінансової підтримки ОБСЄ в Україні адаптовано до українських реалій. В Україні цю розробку було рекомендовано Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Навчально-методичний комплекс «Зелений пакет» має кілька компонентів, одним з яких є посібник для вчителя з урочними планами, де інформація представлена у вигляді таких розділів: екологічні компоненти – повітря, вода, ґрунт та біологічне різноманіття; зовнішні загрози – урбанізація, шум, відходи та хімікати; діяльність людини – енергетика, транспорт, промисловість, сільське господарство, лісове господарство та туризм; глобальні виклики – зміна клімату, руйнування озонового шару, підкислення, моря і океани; цінності – етика і культура споживання, здоров'я та довкілля, права громадян та відповідальність за Землю в майбутньому [4]. За кожною темою у посібнику наведено орієнтовні урочні плани, які призначені для стимулювання уяви вчителя і створення завдань і подій, подібних до запропонованих в залежності від конкретних потреб та здібностей учнів.

Для інтеграції тематики сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури також доцільно використовувати календарі екологічних і соціальних дат [1; 8]. Та напрацьований досвід активностей спортивної галузі розвинених країн світу [10].

Після вибору тем складають план освітньої роботи з питань сталого розвитку на рік та підбирають відповідний матеріал. Орієнтовно, можна обрати одну тему, яка буде висвітлюватися протягом місяця 1 раз на тиждень (наприклад, протягом місяця буде проведено чотири уроки фізичної культури, на яких буде акцентовано увагу на одній з тем сталого розвитку). Зрозуміло, що це повинні бути не суто теоретичні уроки, на яких учитель тільки доводить до відома учнів відповідну інформацію. Урок фізичної культури, на якому висвітлюються питання сталості, повинен бути звичайним уроком з фізичної культури з відповідною моторною щільністю. Вся інформація з питань сталості повинна бути інтегрована у зміст рухливих ігор, естафет тощо, а за потреби повинні бути підготовлені дидактичні матеріали з питань сталого розвитку. Тобто важливим елементом представлення обраного матеріалу з питань сталості вчителем фізичної культури, є включення її в зміст активностей, які будуть використані на уроках, або під час проведення фізкультурно-оздоровчих чи спортивних заходів.

**Висновки.** Основними кроками інтеграції тематики сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури є: ознайомлення з поняттям та Цілями сталого розвитку; опрацювання навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів з метою окреслення питань сталості відповідно до вікової категорії учнів; опрацювання наявних методичних матеріалів з питань сталості для вчителів, зокрема навчально-методичного комплексу «Зелений пакет»; опрацювання досвіду активностей спортивної галузі розвинених країн світу щодо питань сталості; перегляд календарів екологічних та соціальних дат; складання плану освітньої роботи з питань сталого розвитку; підбір відповідного матеріалу з обраних тем сталого розвитку; включення інформації з обраних тем сталості в зміст рухливих ігор, естафет та інших активностей, які будуть використані на уроках фізичної культури або під час проведення фізкультурно-оздоровчих чи спортивних заходів; підготовка дидактичних матеріалів з питань сталого розвитку.

## References

1. Всеукраїнська екологічна ліга. Екологічний календар. URL: <https://www.ecoleague.net/forumy-konferentsii-kruhli-stoly-seminary/ekolohichniy-kalendar>  
Vseukrainska ekolohichna liha. Ekolohichniy kalendar [Ecological calendar]. Retrieved from: <https://www.ecoleague.net/forumy-konferentsii-kruhli-stoly-seminary/ekolohichniy-kalendar>
2. Глобальні цілі сталого розвитку. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL : [https://naqa.gov.ua/category/naqa\\_komentye/](https://naqa.gov.ua/category/naqa_komentye/)  
Hlobalni tsili staloho rozvytku [Global goals of sustainable development]. Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. Retrieved from: [https://naqa.gov.ua/category/naqa\\_komentye/](https://naqa.gov.ua/category/naqa_komentye/)

3. Національний олімпійський комітет України. URL : <https://noc-ukr.org/>  
Natsionalnyi olimpiyskiy komitet Ukrainy [National Olympic Committee of Ukraine]. Retrieved from: <https://noc-ukr.org/>
4. Освіта. Екологічна освіта: новий навчально-методичний комплекс «Зелений пакет», 2011. URL: <https://osvita.ua/school/news/17523/>  
Osvita. (2011). Ekologichna osvita: novyi navchalno-metodychnyi kompleks “Zelenyi paket” [Education. Environmental education: a new educational and methodological complex «Green Package»]. Retrieved from: <https://osvita.ua/school/news/17523/>
5. Освітні програми. Міністерство освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>  
Osvitni prohramy [Educational programs]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
6. Пометун О. І., Пилипчатина Л. М., Сущенко І. М. Уроки для сталого розвитку : посібник для вчителя з навчального курсу за вибором для учнів 8-го класу загальноосвітніх шкіл. Вид. 2-ге випр. і доп. Дніпропетровськ: «ЛІРА», 2013. 100 с.  
Pometun, O. I., Pylypchatina, L. M., Sushchenko, I. M. (2013). Uroky dlia staloho rozvytku: posibnyk dlia vchytelia z navchalnoho kursu za vyborom dlia uchniv 8-ho klasu zahalnoosvitnikh shkil [Lessons for sustainable development: a teacher's guide to an optional training course for 8th-grade secondary school students]. Vyd. 2-he vypr. i dop. Dnipropetrovsk, Ukraine: «LIRA». [in Ukrainian].
7. Сітнікова Н. П. Досвід стратегічного планування сталого розвитку у країнах Європейського Союзу. *Економіка та держава*. 2012. № 11. С. 11–14.  
Sitnikova, N. P. (2012). Dosvid stratehichnoho planuvannia staloho rozvytku u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Experience of strategic planning of sustainable development in the countries of the European Union]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, Vol. 11. P. 11–14. [in Ukrainian].
8. Соціальний педагог. Календар соціального педагога. URL: <https://storinka-socialnogo-pedagoga-valentini-knis.webnode.com.ua/kalendar-sotsialnogo-pedagoga/>  
Sotsialnyi pedahoh. Kalendar sotsialnoho pedahoha [Social teacher. Social pedagogue's calendar]. Retrieved from: <https://storinka-socialnogo-pedagoga-valentini-knis.webnode.com.ua/kalendar-sotsialnogo-pedagoga/>
9. Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»): навчально-методичний посібник / О. В. Погонцева, В. В. Дерев'янко, І. Р. Захарчук, О. М. В'яла, О. С. Трофимов. Київ: «Фенікс», 2017. 268 с.  
Sport zarady rozvytku («Shchaslyva ta zakhyshchena dytyna – aktyvna ta zdorova rodyna i natsiia»): navchalno-metodychnyi posibnyk [Sport for the sake of development («A happy and protected child is an active and healthy family and nation»): educational and methodological manual]. (2017) / O. V. Pohontseva, V. V. Derevianko, I. R. Zakharchuk, O. M. V'iala, O. S. Trofymov. Kyiv, Ukraine: «Feniks». [in Ukrainian].
10. Цигура Г. Діяльність у спортивній галузі для сталого розвитку суспільства: закордонний досвід. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2022. №1. С. 112–119. DOI:10.32652/tmfvs.2022.1.112–119  
Tsyhura, H. (2022). Diialnist u sportyvni haluzi dlia staloho rozvytku suspilstva: zakordonnyi dosvid [Activities in the sports industry for sustainable development of society: foreign experience]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu – Theory and methodology of physical education and sports*, Vol. 1. P. 112–119. DOI:10.32652/tmfvs.2022.1.112–119. [in Ukrainian].
11. Araneda O. F., Kosche-Cárcamo F., Verdugo-Marchese H., et al. Pulmonary Effects Due to Physical Exercise in Polluted Air: Evidence from Studies Conducted on Healthy Humans. *Applied Sciences*. 2021. 11. 2890. doi:10.3390/app11072890
12. Baena-Morales, S, Jerez-Mayorga, D, Delgado-Floody, P, Martínez-Martínez, J. Sustainable Development Goals and Physical Education. A Proposal for Practice-Based Models. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021. 18(4), 2129. <https://doi.org/10.3390/ijerph18042129>
13. Chernushenko D. Greening our games: Running sports events and facilities that won't cost the earth. 1994. 282 p.
14. Li F., Liu Y., Lü J., et al. Ambient air pollution in China poses a multifaceted health threat to outdoor physical activity. *J Epidemiol Community Health*. 2015. 69. 201–204.
15. Lundvall S., & Fröberg A. From individual to lifelong environmental processes: reframing health in physical education with the sustainable development goals. *Sport, Education and Society*. 2022. 1-13. <https://doi.org/10.1080/13573322.2022.2062320>
16. Lynch T. United Nations Sustainable Development Goals: Promoting health and well-being through physical education partnerships. *Cogent Education*, 2016. 3. UNSP 1188469. <http://doi.org/10.1080/2331186X.2016.1188469>
17. Osborne R. & Batista W. A. Physical Education in the Decade of Education for Sustainable Development. *Motriz-Revista de Educacao Fisica*. 2010. 16 (1). 28–36. Retrieved from: [https://apps.webofknowledge.com/full\\_record.do?product=WOS&search\\_mode=GeneralSearch&qid=3&SID=E4QBBsac4Mp8vvgZV7e&page=3&doc=23](https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=3&SID=E4QBBsac4Mp8vvgZV7e&page=3&doc=23)

18. Tsyhura H. Education for sustainable development in the training of future specialists in physical culture and sports. Modern approaches to ensuring sustainable development. Collective Monografia. Edited by V. Smachylo, O. Nestorenko. Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2023. С. 657–665 DOI: 10.54264/M020.
19. Tsyhura H., Harkusha S. Education for Sustainable Development: Understanding by Physical Education and Sports Specialists. *Physical Education Theory and Methodology*, 2023. 23(4), 614–621. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2023.4.17>
20. Tsyhura H. O., Harkusha S. V. Haluz fizychnoi kultury i sportu yak perspektyva dlia osvity v interesakh staloho rozvytku. Pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoi kultury i sportu: profesiino-pedahohichni, naukovoposhukovi, tekhnolohichni aspekty: monohrafiia / za nauk. red. M. O. Noska; zah. red. N. O. Terentievoi. Cherkasy: Vydavets Chabanenko Yu. A., 2020. 402 s.: 172-213.

**Tsyhura H.**

ORCID 0000-0002-2998-7537  
 ResearcherID AAC-3508-2019  
 Scopus-Author ID 58672752900

PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor, doctoral student,  
 Department of Biological basis of physical education, health and sports  
 T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»  
 (Chernihiv, Ukraine) E-mail: zygura.g@ukr.net

#### INTEGRATION OF THE SUBJECT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE WORK PRACTICE OF A PHYSICAL EDUCATION TEACHER

*The article focuses on the fact that education and sports are the main driving forces of the sustainable development of modern society. Education for sustainable development is designed to shape modern society with such thinking and worldview that can ensure ecological integrity, economic stability and social well-being in the lives of future generations. The educational and sports industry of the developed countries of the world has accumulated significant experience in activities in the interests of sustainable development. Training of all teaching staff for educational activities for sustainable development should be mandatory.*

*At T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium», there is an elective course «Sustainable development in physical culture and sports», which prepares future specialists for educational activities for sustainable development during physical culture lessons, physical culture and health and sports events.*

***The purpose of the work** is to present the main steps of integrating the topic of sustainable development into the practice of a physical culture teacher.*

***Methodology.** The work was performed on the basis of system, competence and value approaches. General logical methods of analysis, systematization and generalization of information are used.*

***The scientific novelty** consists in the presentation of an algorithm for integrating the topic of sustainable development into the practice of a physical education teacher.*

***Conclusions.** The main steps of integrating the topic of sustainable development into the work practice of a physical culture teacher are: familiarization with the concept and Goals of sustainable development; development of training programs on physical culture for general educational institutions in order to identify sustainability issues according to the age categories of students; development of existing methodical materials on issues of sustainability for teachers, in particular the educational and methodical complex «Green Package»; working out the experience of the activities of the sports industry of the developed countries of the world regarding issues of sustainability; elaboration of calendars of ecological and social dates; drawing up an annual plan of educational work on sustainable development; selection of appropriate material on chosen topics of sustainable development; inclusion of information on selected topics of sustainability in the content of mobile games, relays and other activities; preparation of didactic materials on issues of sustainable development.*

***Keywords:** future specialists in physical culture and sports, teacher, education for sustainable development, sustainable development goals, methodology.*

Стаття надійшла до редакції 14.03.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Гаркуша С. В.**